

ՆԱԾԱԿ Կ.-ՊՕԼՍԻՑ

10 յունուարի 1908

Հոգեւորյա Հայրապետի մահուան առիթով Նոյեմ. 6-ին փառաւոր հանդէս տեղի ունեցաւ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, ամբողջ եկեղեցականութեան, դեսպանական ներկայացուցիչներու, ժողովականներու և խորհրդականներու ու խումբներամ բաղմութեան հետ: Շնորհքով դամբանական մըն ալ խօսեց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը «Եւ մտցես 'ի դերեղման իրրեւ զցորեան հասեալ 'ի ժամանակի հնծեալ» բնաբանով: Կառավարութիւնը չթոյլատրեց դամբանականի քաղուած հրատարակել. և հաղիւ թէ հանդիսին վրայ քիչ մը բան գրեցին յրաղիւրները: Բայց բոլոր ունկնդիրներ մեծապէս զոհ մնացին:

Հանդուցելոյն վրայ խօսիլ աւելորդ էր տեսնեմ, որ ամենէն եռանդնոտ լրագիրնիդ ալ վարչական դործունէութեան մասին վերապահութիւններ կրնեն, և ես ալ կրսեմ, որ եթէ աւելի կանուխ մեռած ըլլար, աւելի փառաւոր մեռած պիտի ըլլար: Բայց այլևս անցածին վրայ խօսելու ատենը չէ:

Մինչև հիմայ կարծիքը այն էր թէ Հայութեան դերակշռութիւնը տանկահային է. և անոր կենդրոն ալ Պօլիս է: Այժմ այդ դիրքը սկսած է խախտիլ. ռուսահայր աւելի է քան տանկահայր, թուով ալ աւելի, զարգացմամբ ալ, կարողութեամբ ալ: Ռուսիոյ վերջին կացութիւնը նպաստաւոր է չառաջադիմելու, մինչ թուրքիոյ կացութիւնը՝ կը մղէ չեստադիմելու: Ամերիկա, Եւրոպա, Պուլղարիա, Եգիպտոս նոր հայութիւններ կազմեցին, որոց վրայ Պօլիս այլ ևս չկրնար ազդել, և աւելի կրնան ազդուիլ Էջմիածինէ: Ըստ այսմ Հայութեան դերակշռութիւնը կը փոխուի դէպի Էջմիածին, բայց Էջմիածինը նախապատրաստելու է այդ դիրքին և տալու է այնպիսի կերպարան, որ կացութեամբ և վարչութեամբ և մատակարարութեամբ կարենայ տանել նոր բեռը: Ահաւասիկ կաթողիկոսական ընտրութեան մէջ նկատուելիք կէտը. այժմ շինելու և շտկելու և ամրացնելու պէտքն է որ պիտի նայուի:

Սակայն կաթողիկոսական խնդրոյն վրայ այստեղ բնաւ խօսք չկայ տակաւին, փասնդի առիթ ալ չկայ, սինօզի հրաւիրադրերն տակաւին չէ հասած 'ի պատրիարքարան, որ ինչպէս յայտնի է, Ռուսաց դեսպանատան միջոցաւ պիտի ժամանեն:

Հայրունի